

Script

Belcampoverhaal 'Napoleon in Rijssen'.

(Gemaakt door Allard van Lenthe, mei 2024)

Personage: de schrijver Belcampo.

Publiek: literaire kringen, historische verenigingen, kulturhusen en bibliotheektheaters.

Duur: 25 minuten.

Toneelbeeld:

Een lege ruimte met een stoel en op de vloer voorwerpen en kleding: klompen, trui, boerenpet, lange legerjas, biljartstok, Napoleonsteek.

Ander idee: een vloer met wit- droog goed op de grond.

Staande spiegel en stoel.

Muziek:

Accordeon, volksmuziek

Het verhaal:

De schrijver Belcampo vertelt hoe hij als jongen op keek tegen zijn Oom Gait als Napoleon in de historische Napoleonoptocht op Koninginnedag in Rijssen.

Na de optocht is de Napoleonsteek spoorloos verdwenen. Het museumstuk is geleend van het museum in Zwolle en de verdwijning van de steek bezorgt Rijssen een slechte naam.

Het Belcampo-verhaal staat in het boek 'De laatste getuigenis' (1935).

Het script:

(Richt het podium in, doet de klompen aan en probeert ze uit)

Ik zal jullie het verhaal vertellen van mijn oom Gait uit Rijssen, een stadje in Overijssel.

Oom Gait is de oudste broer van mijn vader.

Hij is dorpsomroeper en nachtwaker van wasgoed. Wasgoed? Ja wasgoed en bleekgoed.

Als je dat in die tijd was buiten wil laten drogen, breng je die naar een grasveld van oom Gait.

Die let er dan op, ook 's-nachts.

Oom Gait lijkt sprekend op Napoleon.

Misschien is hij wel een afstammeling de Franse legeraanvoerder.

Het zou best kunnen, want Napoleon is in Overijssel geweest en hij had overal liefjes.

Omdat oom Gait op Napoleon lijkt, wordt hij door het bestuur van de Oranjevereniging gevraagd als hoofdpersoon van de historische optocht op Koninginnedag in Rijssen.

Die optocht moet een spektakel worden. Beter dan de optocht met Koning Willem Drie in Holten.

Het bestuur van de Oranjevereniging krijgt het voor elkaar om en originele Napoleonsteek van het Zwolse museum te lenen.

In Holten kunnen ze wel inpakken met hun Koning Willem Drie.

Een paar dagen voor de optocht moet oom Gait bij het bestuur van de Oranjevereniging komen om de beroemde steek uit Zwolle te passen.

Oom Gait komt heel bedeesd binnen, hij zet de klompen bij de deur hij durft de bestuursleden nauwelijks aan te kijken.

Wacht ik zal het laten zien.

(Demonstreert de binnenkomst, trekt de klompen uit, komt binnen zet de Napoleonsteek op en steekt zijn hand onder zijn jas, bekijkt zichzelf in de spiegel)

Hij verandert als bij toverslag.

Hij neemt het heft in handen.

Op zijn bevel is er de volgende dag op het schoolplein een algemene inspectie van de troepen.

Ik ben er bij, ik ben 9 jaar, ik maak mee dat Napoleon heel ontevreden is.

Die laarzen, daar hoort de modder van drie slagvelden aan te zitten!

Die uniformen! Voelen jullie niet wat het is om de helft van de wereld te hebben veroverd? Flarden zitten eraan!

Hij scheurt links en rechts stukken van de geleende uniformen en hij laat die met bloed besmeuren.

(Rust, muziek van een optocht)

De terugtocht van het Franse Leger op Koninginnedag in Rijssen is een overweldigend succes.

De optocht is bezielend en die bezieling is het werk van mijn oom Gait.

Ik zal je vertellen hoe dat gaat:

Voorop loopt de veldwachter, dan de herauten te paard, dan de infanterie met bebloede en gescheurde broeken aan.

Dat zijn geen arbeiders en ook geen Rijssenaren, dat zijn duivels.

Dan komen de kanonnen en de foeragewagens, paardengetrappel en glinsterende bajonetten.

En in het midden van dat alles: oom Gait!

Maar is dat oom Gait?

Als heerser op een melkwitte schimmel torent hij boven de mensen uit.

Wat een luister omstraalt zijn voorhoofd, wat een diepte bereikt zijn blik.

Even kijkt hij mij aan, even taxeert hij mij voor een toekomstig koningschap va Westfalen of Napels. Ik ben toch zijn neef!

'S-Avonds gaat het feest door in het logement De Kroon.

De soldaten lopen nog in uniform en worden als helden behandeld.

Halverwege de avond springt mijn oom Gait op het biljart en houdt een gloeiende toespraak.

(Feestmuziek, gaat ergens op staan, zwaait met een biljartstok)

Wij Rijssenaren, nee, wij Twentenaren moet oprukken naar Den Haag! Wij hebben ons eigen land, wij hebben onze eigen industrie en economie. Wij hebben Van Heek! Twente vrij! Twente los van Nederland!

Het was gekheid natuurlijk, maar krankzinnigheid begint vaak met gekheid.

(Legt de steek weg buiten beeld, ruimt het toneel op)

Rijssen heeft het met de intocht van het Franse leger en met oom Gait als Napoleon goed gedaan!

Het staat op de voorpagina van het Overijssels Dagblad.

Maar, maar... na een paar dagen is Rijssen haar goede naam weer kwijt.

De Oranjevereniging moet een flinke schade aan de geleende legerkleding betalen.

Maar het ergste is: de steek van Napoleon is spoorloos verdwenen!!

Rijssen is ontsteld.

De politie komt eraan te pas.

Het politieonderzoek leidt tot niks: de steek is weg en blijft weg.

Het bestuur van de Oranjevereniging is haar goede naam kwijt. Ze biedt nog wel haar excuses aan in Zwolle en betaalt een flinke schadevergoeding.

(Schuift met de voet alle voorwerpen en kleding aan de kant)

Iedereen gaat na een tijdje weer aan 't werk, mijn oom ook.
Maar er is iets vreemds met hem.
Het is net of er een stukje Napoleon in hem achtergebleven is.
Hij groet niemand meer, hij schildert het wachthuisje bij het
bleekveld rood-wit-blauw en timmert er een hout gesneden adelaar
op.

Al die dingen hoor ik pas later, ik was toen een jongen van negen
jaar.

Mijn moeder heeft een zusje in de oven.
Op een avond zegt mijn vader: Het kan wel eens wezen, dat
vannacht het zusje gaar wordt.
En ja hoor: midden in de nacht schudt hij mij wakker. Het zusje is er!..
Wil jij naar oom Gait gaan om te zeggen dat er een zusje is geboren?

Nou, dat wil ik wel! Daar loop ik midden in de nacht naar het wasveld
waar mijn oom op wacht zou staan.

Maar wat was dat?
Bij het wachthuisje staat mijn oom en...

(Grijpt naar z'n hoofd)

.. en hij heeft de steek van Napoleon op het hoofd. En zijn hand op
z'n hart.
Roerloos staat Oom Gait met zijn armen gekruist en zijn ogen gericht
op het veld met wasgoed.
Maar de steek, de steek waar heel Rijssen naar heeft gezocht!!
Oom Gait is gek, ik moet maken dat ik hier weg kom.

Naar huis, naar huis, ik ren naar huis en val buiten adem op de grond.
Mijn vader komt erbij en de vroedvrouw, maar ze kunnen geen zinnig
woord uit mij krijgen.
Pas na een half uur kom ik tot bedaren en krijg ik het eruit: Oom Gait
staat op wacht met de steek van Napoleon op!

Het lekt uit, dat van die Napoleon-steek. Zoals alles uitlekt in zo'n
dorp.

Het gaat niet goed met Gait! zeggen ze.
Op een dag – we zijn aan het spelen in de buurt van het spoorstation-
zien we hem aankomen tussen twee marechaussees in.
Oom Gait doet of de marechaussees z'n lijfwachten zijn.
Er is iets diep tragisch in die vastberaden houding!
Hoe voelt hij zich? Verbannen naar Sint Helena?

Oom Gait wordt naar een krankzinnigengesticht gebracht en wie daar terecht komt, raakt voorgoed weg.

Da kumt er van, zegt mijn vader. Aij vur un ander speult, raak ie oezelf kwiet.

Wanneer je voor een ander speelt, raak je jezelf kwijt!

In Rijssen wordt oom Gait met de jaren vergeten.

Maar niet door mij!

(Ruimt het podium verder leeg, muziek, gaat af en komt op voor het applaus)